

krces

*

*

novemb.

leto 1936

štev. 11

»KRES«. Glasilo slovenskih fantov. Izhaja mesečno. Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje-Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje-Domžale.) Urejuje Ivan Martelanc. — Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje-Domžale.

ŽETEV

Po Stiju Streuvelsu K. V.

(Nadaljevanje.)

Globoko je zaril glavo v žito, ki je — čudo prečudno! — ostalo nedotaknjeno sredi plamenov, le valovati je prenehalo. Rick ni vedel, ali še dela, ali se je že zdavnaj pogreznil in počiva.

Fantje pa so še vedno enoglasno mrmraje peli, kot da se ni nič zgodilo; in ko je spet odprl oči ter pogledal okrog sebe, jih je videl, kako delajo, brez obleke, z golimi nogami, ki plešejo naprej in naprej za udarci srpov.

Zmeglilo se mu je pred očmi in se zazibalo v loku, prežetem šelestečih sunkov močnega vetra.

Opotekanje nog in petje je postalo tako neumno, brezmiselnost in vendar tako čudovito v tej blazni vročini, ki je prešinjala ves svet s svojimi udrihačim bliski! Hotel je poklicati Wiesa, hotel je klicati na pomoč tudi Boela in Krauwela, da bi mu pomagali v tej težki uri, toda tovariši so bili milje daleč od njega in niso slišali njegovega glasu.

Tla so se zibala in izginjala pod njegovimi nogami, po ušesih pa mu je zavreščal silen hrup. To je veliki praznik sonca, tistega sonca, ki je ves svet navdalo z grozo, ki je ždelo tako blizu, da bi se ga lahko dotaknil z golo roko in ki je neusmiljeno zažgalo žito.

Rick je čutil, da se mu bliža ognjena smrt. Zasičala je ognjena puščica in ga treščila ob tla; padel je zadet od strele in se ni več ganil.

»Mati, mati,« so zaskišali beden klic.

»Rick je obležal,« je zavpil Wies in stekel k nezavestnemu fantu, ki je strmel v sonce nad seboj.

»Krauwel, Krauwel, pridi! Rick je mrtev! Sončarica ga je zadela!«

Mnogi so prihiteli, da bi ga videli. Rick pa se ni hotel premakniti, kot bi se hudoval nad vsem, vendar je še dihal. Dvignili so njegovo glavo in mu vlili požirek vina v usta. Toda tekočina je klokotala in graje zastala v njegovem grlu ter se nato v ozkem curku izlila ob ustnem kotu po bradi in razgaljenih, suhih prsih.

»Vedno sem se bal, da fant ne bo prenesel sonca,« je menil Krauwel.

Koncem koncev so žanjec postali nestrpni. Ko so videli, da se fantu ne zboljša, so šli naprej žet in pu-

stili Wiesa pri umirajočem mladeniču.

»Sedi, Rick! Bolje ti bo! Rick, ali me ne slišiš več? Rick, odpri še enkrat oči! Rick, poglej me vendar, jaz sem, tvoj prijatelj! Ne smeš umreti tu, tako daleč od doma!«

Rick pa se ni ganil.

Od strahu in zadrege je Wiesu mrzel pot pokrill obraz; tekal je okoli in previdno prenesel Ricka v senco velikega žitnega kupa, mu položil pod glavo kup obleke in pokleknil ob njem. Čakal je, da se mu bo zboljšalo in bo oživel.

Toda Rickov obraz je bleдел, oči blodile tako trudne in trpeče, kot bi prosile in hotele pomoči, ki mu je nihče več ne more dati; še enkrat se je zrnal ud za udom; nato je obležal ves trd in smrtno miren, da ne bo nikoli več vstal.

»Rick, prijatelj, dragi Rick,« je kriknil Wies. Neizmerno bolečino je začutil v sebi. Solze so se mu ulile po obrazu in se mešale s potnimi kapljami. Priplazil se je čisto k njemu in se z ustnicami približal dečkovega ušesu.

»Rick,« je zašepetal, »Rick, poglej me še enkrat!« Njegova roka je tipala po golih Rickovih prsih in štel je slabotne srčne utripe.

Tako je ostal in čakal na tisto, kar je moralo priti. Čutil je, kako pojemajo udarci, kako se mu izpod dlani izmika mlado življenje, dokler ni umolknil zadnji utrip. Videl je, kako stopa tihemu fantu mrzel pot na obraz, kako se mu zapirajo veke in pred njim je ležal ves trd in negiben ta koščeni Rick, s svojimi suhimimi prsmi, ozkimi pleči. Kodrasti lasje so mu padali po beli glavici.

Objela ga je nedoumna žalost ob tem dragem mrliču, ki so njegove oči še pred trenutkom tako globoko in pohlevno zrle v sonce, pa so bile sedaj mrtve in slepe in ga nikoli več ne bodo videle.

Wies je sedel kot okamenel in strmел predse. Ni mogel verjeti, da je Rick zares mrtev, tako mrtev, da ne bo nikoli več vstal. Hotel ga je stresti in zbuditi iz spanja, pa se je prestrašil.

Gledal je okoli in zastoj iskal pomoči. Tovariši so želi pogumno naprej, toda tam oddaleč je v oblaku prahu sredi žita jezdil proti njemu neki mož.

»Quelin, Quelin prihaja!« so zavpili žanjeci. Globlje so sklonili hrbte in se niso ozrli več. Mogočni kmet je sedel kot velikan na orja-

ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19.

UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje-Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) štev. 15.730.

NAROČNINA: Din 20 (skupno Din 18).

škem, sivem žrebcu in gledal po polju, po pokošemem žitu.

Štel je žanjec, precejval njih delo in končno pogledal Wiesa, ki je sedel pri svojem tovarišu; ko je prišel bliže, je videl, da je mladenič mrtev.

»Ali je to tvoj brat?« je vprašal.

»Moj tovariš!«

»Je padel prav tu?«

»Da.« Wies je začuden gledal kmeta.

»Kako je ime fantu?«

»Rick Busschaert.«

»Njegova mati še živi?«

»Da, gospodar.«

Quelin je vzpodbodel konja in odjezdil, ne da bi zinil še kakšno besedo.

Wies ni vedel, kako naj si pomaga. Neskončno hudo mu je bilo in svoji žalosti ni videl konca. Rick je ležal ves negiben in resnično mrtev pred njim, to je bila blazna resnica. In domači? Domači upajo na skorajšnje veselo svidenje. Sedaj se je kesal, da je fantu tolikokrat nagajal ter se norčeval iz njegove šibkosti in nežnosti; začutil je, kako strašno prazno bo poslej njegovo življenje, kako zelo bo pogrešal drobnega dečka, ki je bil vedno pri njem in mu je tako zvesto prijatelj-sko gledal v oči.

Še enkrat je, brez slehrnega upanja potipal dečkove roke in noge, nič več življenja ni bilo v bednem telesu.

Že so priletele velike muhe in brenčale okoli trupa. Wies jih je moral neprestano poditi.

Proti večeru sta se po njivi navzdol pripeljala z vozom dva moža; naložila sta mrtvega Ricka na voz in ga odpeljala na gospodarjev dom. Vsi žanjeci so šli za vozom; njihovi rjavi, ožgani in znojni obrazi so zrli resno predse in skoraj niso izpregovorili med seboj. Huje in težje jim je bilo, kot bi zapuščali bojišče po izgubljeni bitki; utrujeni, z golimi rokami in nagimi prsmi so copotali za vozom brez volje in poguma.

»Strašna vročina je letos,« je menil Sieper.

»Ali si že kdaj prestal tako vroče poletje, Kretse?«

»In kdo bo fantovi materi sporočil to »prijetno« novico?« je vpraševal Rommelaere.

Nihče ni odgovoril in pogovor se je končal.

Dva tesarja, ki sta bila pri kmetu v službi, sta iz surovih desk zbila

SLOVENSKA KATOLIŠKA AKCIJA

Dr. Stanislav Žitko

V ljubljanskem škofijskem listu z dne 20. 10. 1936 sta ljubljanski in lavantinski škof objavila pravila Slovenske Katoliške akcije. Katoliška akcija kot organizacija je nova cerkvena ustanova. Pri nas je katoliško organizacijsko življenje zelo razgibano. Zato je bilo težje ugotoviti in določiti pot — to so v bistvu pravila — po katerih bi mogla Katoliška akcija najbolje udejestvovati in uveljaviti svoj namen, da osvaja vse zasebno, družinsko in socialno življenje za Kristusa Kralja po sodelovanju organiziranih laikov pri hierarhičnem apostolatu Cerkve.

Katoliška akcija za obe slovenski škofiji je enotna. Če hoče Katoliška akcija imeti uspeh, se mora prilagoditi različnim že danim okoljem, kjer naj se udejestvuje in uveljavi. Zelo važno tako okolje je narod. Vsak narod ima svoj način življenja, svoje posebne potrebe in napake, svoje kulturne, gospodarske in politične razmere. Katoliška akcija, ki hoče pokristjaniti vse narodovo življenje, mora to upoštevati in se mora tudi temu okolju prilagoditi. Prebivalci ljubljanske in lavantinske školiije tvorijo enotno narodno okolje. Zato sta naša škofa določila za obe slovenski škofiji enotno Slovensko Katoliško akcijo. Naziv nima osti proti narodnim manjšinam, marveč označuje le okolje, v katerem živita skupaj večina in manjšina. Z enotno organizacijo za celo Slovenijo je dan predpogoj, da se bo naša Katoliška akcija razvila v močno in vplivno organizacijo, ki bo sposobna, da vso Slovenijo združi v enotno fronto proti enotno organiziranemu brezboštvu.

Pravila določajo, da vrši SKA apostolat po lastnih organizacijah, ločenih po spolu, starosti in poklicnih okoljih. Tudi ta določba je posledica načela, da se mora KA prilagoditi že danim okoljem. Ne zadostuje, če se člani zbirajo na sestankih, pri duhovnih vajah, ob nedeljah. Ko pa se vrnejo v svoja naravna okolja — delavec v tovarno med delavce, dijak v šolo med dijake itd. — nimajo opore, da bi v dobrem vzdržali, ker so okolja, v katerih preživljajo pretežen del svojega življenja, slaba in kvarljiva. Zato je naloga KA, da pokristjani posamezna okolja, v katerih živijo njeni člani. Ravno tu morejo katoliški laiki vršiti apostolsko delo, katerega bi duhovniki le težko ali sploh ne mogli vršiti. Sv. oče pravi v okrožnici »Quadra-

gesimo anno»: »Prvi in neposredni apostoli delavcev morajo biti delavci, prav tako pa opostoli industrijev in trgovcev industriji in trgovci.« Zato se organizacije SKA delijo po starosti, spolu in poklicnih okoljih, torej na primer v organizacije za fante kmete, za fante delavce, za fante dijake, za može kmete, za može delavce itd. ter enako za žene in dekleta. Samo take organizacije bodo mogle delati za pokristjanjenje vsega — zlasti vsakdanjega — življenja v najrazličnejših okoljih. Razvoj in potreba bodo pokazale, katera različna poklicna okolja zahtevajo posebne organizacije Katoliške akcije.

Po čl. 7 objavljenih pravil more vstopiti v Slovensko Katoliško akcijo vsak vernik, če se vpiše v katero njeno organizacijo in se zaveže, da bo točno izvrševal dolžnosti organizacije ter izjavi, da pozna namen in naloge Slovenske Katoliške akcije in da je pripravljen z njo delati. V Katoliško Akcijo so torej vabljeni vsi verniki; je to organizacija množic. Toda ne organizacija, ki se zadovolji s površnim in plitvim članstvom, ki ga skuša privabiti in pridržati z najmanjšimi zahtevami, in tudi ne organizacija, ki začne takoj na veliko in z demagoškimi gesli. Pravila določajo, da so najvažnejša skrb Slovenske Katoliške akcije jedrne skupine; na drugem mestu pa je določba, da se sprejemajo člani v večjem številu, šele ko so jedra ustanovljena. Začeti je treba z jedri. Pridobivati je treba dušo in ne množic naenkrat. Pravo apostolsko delo je delo od osebe do osebe. Tako bo organizacija sicer bolj počasi rasla, toda rasla bo trdno in vztrajno.

Pravila Slovenske Katoliške akcije ne izključujejo delovanja različnih obstoječih katoliških organizacij in društev; nasprotno skušajo jih pritegniti in vključiti kot pomožne sile v enotno fronto Katoliške Akcije. V pravilih so verska društva, dalje kulturna, dobrodelna ter sportna društva in ustanove s katoliško versko-nravno vzgojo izrečno povabljeni, da postanejo pomožne sile Slovenske Katoliške akcije in sicer takoj, ko bo SKA toliko izgrajena, da bo začela sprejemati člane v večjem številu. Tako bodo ohranjene in združene v enotno fronto vse sile pri nas že obstoječih različnih katoliških organizacij in društev.

Navedel sem samo nekatere najbolj bistvene značilnosti iz objavljenih pravil Slovenske Katoliške akcije. Ni mi treba posebej poudarjati, da je v pravilih tudi določba, da so SKA, vse njeno delovanje in vse njene organizacije izven političnih strank. KA je po svojem bistvu duhovna in ne materijelna ustanova. Njeno delo ni naravnano v materijelne in zemske cilje, marveč v duhovne in nebeške.

Po pravilih se bodo organizacije Slovenske Katoliške akcije ustanavljale postopoma in ne vse naenkrat. Kakor vse kaže, se bosta najprej izgradili organizacija za dijaštvo in organizacija za delavce in fante, ker je ravno tu nevarnost največja in odločitev najbližja. Za obe imenovani organizaciji so pravila že pripravljena; za delavsko fantovsko organizacijo je tudi že v tisku priročnik, kakor ga imajo belgijski žosisti. Če bi naenkrat

začeli z vsemi ali tudi z več organizacijami, bi morali z gotovostjo pričakovati, da bo ostalo veliko le bolj na papirju; tudi bi potem enoten razvoj vseh organizacij ne bil mogoč.

Za začetek bo pač treba veliko vztrajnega, požrtvovalnega, tihega in v javnosti neopaznega dela, pa tudi veliko molitve. Če se bodo načela, ki jih določajo objavljena pravila, vsestransko upoštevala, pa smo lahko trdno prepričani, da bo Slovenska Katoliška akcija kmalu imela tudi zelo vidne uspehe.

KAJ HOČEJO ŽOSISTI?*

Vitko

Pred menoj ležijo na mizi številke francoskega časopisa »JOC« in nekaj številk flamskega tednika »KAJ«. Oboje je glasilo Katoliške Akcije v Belgiji, ki je s svojim delom, uspehi in vztrajnostjo zadivila ves katoliški svet, ki je obrnila nase pozornost katoličanov vseh dežel na svetu. Tudi pri nas smo resneje pričeli študirati vprašanje Katoliške akcije, pripravljena in objavljena so pravila Slovenske katoliške akcije ter bomo v kratkem pričeli z organizacijo skupin KA. Zato bo poučno, da pregledamo, kaj so in kaj hočejo belgijski žosisti.

Mladi duhovnik Josip Cardyn (izg. Kardajn) je začel v kraju Laekenu, kjer je služboval kot kaplan, nekoliko podrobneje študirati žalostne razmere, ki so vladale med delavstvom v dotičnem kraju in vsej Belgiji. Spoznal je, da je v Belgiji okrog 600.000 mladih delavcev in delavk prepuščenih samim sebi in zraven tega delu komunističnih agitatorjev, ki so kaj močno razvili svojo agitacijo tudi v Belgiji takoj po svetovni vojni. Spoznal je, da lahko reši te mlade ljudi pred npravnim propadom, ki mu sledi kmalu tudi gmotni, le organizacija, ki bo izšla iz delavskih krogov samih, ki jo bodo vodili mladi delavci sami, ki jo bodo tudi sami organizirali — a organizacija, ki bo vsidrana v Bogu in Cerkvi! Kajti le vera nudi primerno zavetišče mlademu človeku, le v krščanstvu zasidrana organizacija more mladega človeka objeti tako, kakor ga prava organizacija mora, da ga popolnoma zajame in napravi iz njega najprej npravno visoko stoječega človeka, potem pa borca, voditelja in apostola zgleda! Te misli so vodile mladega Cardyna, ko je organiziral med belgijskimi delavci in delavkami Katoliško akcijo, ki so jo ti mladi delavci tako dogradili, da je o njej sv. oče rekel: »Žosizem je vzorni tip Katoliške akcije!«

Žosizem se je začel organizirati javno v letu 1925. Ni stopil v javnost kot gibanje, ki bi vabilo v svoje vrste z letaki, časopisi in revijami! Nič posebnega ni bilo v začetku z njim! Celó obsojali so ga nekateri! Cardyna so smatrali za nekoliko nenormalnega duhovnika. Posebno razburjenje je

---

* »Jocisem« (izg. žosizem) se imenuje belgijska delavska organizacija Katoliške Akcije — »Jeunesse Ouvrière Chrétienne«.

povzročil še žosistični priročnik »Manuel de la JOC«, v katerem je Cardyn s svojimi borci, kakor se imenujejo mladi fantje, ki se bavijo izključno z organizacijo žosističnih odsekov, razložil potrebo žosizma in utemeljil način žosistovske organizacije. Žosistično delo je bilo namenjeno notranjemu študiju borcev, ki naj ponesejo misel žosizma na vse konce in kraje, ki naj razširijo žosizem v vsak najmanjši kraj, v vsako tovarno, rudnik, delavnico, mesto, trg, vas, hišo, družino! To je bila velika naloga, ki je zahtevala mnogo temeljitega študija in priprav, ki so tekla leta in leta. Vse delo je izročil Cardyn v roke mladim delavcem, ker je spoznal, da morejo edino ti objeti z žosistično mislijo vse delavce, tudi nasprotnike. Zato pa pravi: »Ves žosizem se nanaša na vzgojo dobrih voditeljev, na vzgojo dovoljnega števila aktivnih članov — borcev (militants), ki bodo vodili krajevne in pokrajinske odseke!« In drugič zopet pove jasno, kakšne važnosti so za žosizem borci: »Kakršen je član-borec, takšen je žosizem!« Danes ima žosizem v Belgiji okoli 6000 solidno vzgojenih članov-borcev, ki se po veliki večini bavijo edino z organizacijo žosističnih odsekov v posameznih krajih.

Potem je izpregovoril sv. oče. Po dolgi avdienci se je vrnil kanonik Cardyn od papeža z zagotovitvijo, da je belgijska, njegova Katoliška akcija na pravi poti, s priznanjem, da je to najbolj dovršen tip Katoliške akcije, takšna, kakor si jo je sv. oče vedno zamišljal. Tedaj se je začela prava zunanja organizacija žosizma. Žosizem je stopal na plan, med delavstvo, žel uspeh za uspehom, pridobival in zavojeval v kratkem času mase belgijskih delavcev in kmalu nato tudi delavce po vsem svetu. Danes je žosizem velesila! Predstavlja velike uspehe, delo in silo Katoliške akcije med delavstvom, ki ji je mladi Cardyn naravnal smer po papeževi misli: »Pravi apostoli delavcev bodo samo delavci!« Za žosiste smemo to popolnoma upravičeno trditi! Njihovo delo, njihovi uspehi, njihova organizacija in priznanja, ki jih prejema vedno iz najvidnejših mest, so dokaz, da so bili vedno apostoli Kristusovi, apostoli svoje organizacije, apostoli bratske krščanske ljubezni, ki jo tako živo izpovedujejo, apostoli delavcev! Ne bom govoril o uspehih, ki so jih dosegli pri »Mednarodnem uradu za delo« v Ženevi in pri drugih institucijah!

Vso silo žosizma je pa pokazal veliki žosistični kongres, ki se je vršil 25. avgusta 1935. leta v Bruslju (Bruxelles). Sto tisoč mladih delavcev in delavk je ta dan slovesno izpovedalo svojo veliko izpoved: »*Mladi katoliški delavci smo, ki si v Bogu in delu gradimo boljšo bodočnost!*« Trije kardinali so prisostvovali tej veličastni manifestaciji, papežev legat kardinal Heysel jim je daroval slovesno mašo v kraljevem parku de Laeken, kjer je vsa množica stotisoč žosistov in žosistk pristopila k mizi Gospodovi in prejela vpričoč zastopnikov Cerkve, države in vsega sveta obhajilo in tako jasno dokazala, da ji je Evharistija tisti vir, odkoder zajema vse sile za svoje težko delo.

Vso veliko misel in poslanstvo žosizma je pa izpovedal popoldne na velikem stadionu ob prisotnosti stotisočglave množice žosistični zbor, ki je v obliki zbornega govora podal velike vodilne misli žosističnega gibanja in Katoliške akcije. Velika ljubezen do Kristusa, papeža in dela je vela iz vse te veličastne in mogočne prireditve.

Na tem kongresu so bili udeleženi tudi zastopniki vseh drugih nacionalnih organizacij žosizma, tako da je bil to prvi kongres žosistične internacionale. Kanonik Cardyn je sam rekel: »Žosizem gre naprej, žosizem gre po vsem svetu! Postavite se mu na čelo!« Danes je žosistična internacionala

Prisega žosistov na kongresu v Bruslju dne 25. avgusta 1935

razširjena na sledeče države: Belgijo, Francijo, Holandsko, Španijo, Švico, Portugalsko, Anglijo, Poljsko, Kanado, Kolumbijo in Mehiko. Povsod grade ti mladi katoliški delavci sami v žosističnih edinicah - odsekih sebi in svojim tovarišem boljšo bodočnost v Kristusu in veliki ljubezni do dela in svojega bližnjega! Saj se odlikujejo pred vsem po veliki skrbi in prizadevanju za svoje brezposelne tovariše, za katere imajo ustanovljene posebne domove, kjer stanujejo, jedo in delajo, dokler zopet ne dobe dela. To je morda edinstven primer velike skrbi za brezposelne tovariše, prave krščanske ljubezni do bližnjega!

Naj navedem nekaj točk iz njihovega pravilnika »Manuel de la JOC«, ki bodo gotovo zanimala vse, ki hočejo vsaj nekoliko spoznati žosizem.

1. »Jeunesse ouvrière chrétienne« (»Mladi katoliški delavci«) je ime zvezi mladih katoliških delavcev v Belgiji.

2. Namen žosizma je:

- a) vzgajati na verskih temeljih mlade delavce;
- b) organizirati Katoliško akcijo po mladih delavcih v delavskih centrih in naseljih;
- c) razvijati propagando med mladimi delavci za krščanske delavske organizacije, pred vsem za sindikate in zadruge;
- č) braniti interese mladih delavcev (n. pr. delavska nameščenja, izobrazbo delavcev, zaščito pred nezgodami pri delu, delavsko higieno, moralnost, nezaposlenost, odmori itd.).

3. Žosizem oživlja skupno delavsko krščansko organizacijo »Ligo krščanskih delavcev«. (Tukaj pripominjam sledeče: Žosizem uživa samostojnost pri »Ligi krščanskih delavcev«, ki mu je seveda potrebna, da lahko izvaja organizacijo Katoliške akcije med mladimi delavci in delavci sploh. Priznava pa seveda avtoriteto »Lige krščanskih delavcev«, kar se tiče zadev delavstva na splošno).

4. Žosizem se odmika od vsakega političnega udejstvovanja.

Te točke nekoliko osvetlijo temeljne misli žosizma. Sicer je pa bil organiziran žosizem, dokler ni stopil na plano, po celičnem sistemu, ki je vzgajal elito - borce; sedaj pa so njegove najmanjše edinice krajevni odseki, ki imajo svoje študijske krožke, na katerih si žosisti poglobljajo svoje duševno obzorje, študirajo splošne in krajevne socialne, kulturne, moralne, verske in druge razmere, ki prihajajo v poštev pri njihovem delu.

Podlaga vsega socialnega dela žosistov sta bili papeževi okrožnici »Quadragesimo anno« in »Rerum novarum«! Na teh dveh temeljih je žosizem gradil od vseh početkov, ko je stopil v življenje dejavno in javno, na njih gradi še danes in bo gradil, kakor to vedno znova in znova izpoveduje v svojih časopisih, še naprej!

Da je žosizem danes velesila, nam dokazuje veliko število njegovih članov, ki se danes suče okoli stošestdeset tisoč. Jasno nam pričajo o njegovi sili nešteti krožki in odseki, priča nam sijajno urejena služba borcev, pred vsem pa nam priča sijajno organiziran žosistični tisk. Izdajajo danes zraven drugih tednik »La Jeunesse Ouvrière«; ilustrirani tednik »JOC«. Posebej pa izdajajo časopis za svoje borce in žosistične duhovnike, ki so si poleg požrtvovalnih borcev pridobili največ zaslug za tako mogočen razvoj žosizma.

Za dekleta so organizirali posebne odseke in posebno organizacijo, ki ima iste cilje, namene in naloge, kakor moška organizacija žosizma.

Naj zaključim ta kratek članek o žosizmu z odlomkom zbornega govora, ki odločno izpove žosistično misel in načelo:

Prvi solist: Gradimo vam nov svet!

Zbor odgovarja: Krščanski svet!

Solist: Delavska mladina! Blagostanja in miru ne bo prinesla borba med brati! Mi vam prinašamo velik up! Mi, glasniki božje ljubezni, vam prinašamo Kristusov nauk, Kristusovo zapoved:

Zbor: Ljubite drug drugega!

Vsa množica odgovarja: Ljubite drug drugega!

Prvi solist: Dvignimo ga visoko k nebu, da ga bo mogel ves svet videti!

Zbor: Križ Kristusov!

Zbor: Delavska mladina, hočeš biti zvesta Kristusovemu križu? Hočeš biti zvesta križu? Hočeš biti zvesta Kristusu?

Vsa množica: Vse do smrti!

Tedaj so dvignili visoko Kristusov križ in navdušenja ni bilo konca...

MRTVEMU OČETU

I. TAM ZA MEJO ...

Tam za mejo se belijo grobovi
kot silni in grozeči opomini;
zdaj vsi počivajo tam v težki glini
in vsako noč bajè v tišini

iz njih koščeni vstajajo strahovi.
Tam spi moj dobri oče, ki z drugovi
bil zvest vladarju je in domovini:
in ne vedo, kaj z nami je, sinovi.

Nocoj opolnoči bom tja odplakal
in bom očeta na grobèh počakal:
mordà zares se za trenutek zdrami

in k meni dvigne se skoz velo rušo,
da mu razkrijem svojo bedno dušo
in mu povem, kako je tukaj z nami ...

II. V VIHRI

Prečudni časi so pri nas nastali:
zaneslo nas je v sredo gluhe loze
in srca vsa so polna tajne groze:
pred njo v neznano radi bi zbežali.

Za skorjo kruha se vsak dan borimo,
kaj pravi se ljubiti, smo zabili,
celó Boga bi radi se znebili,
ko v zmedi za načeli se lovimo.

Pri nas je boj in kdor na mestu mož je,
trdo prijeti mora za orožje —
nikomur dano ni, da se potuhne.

In nič ne vemo, kaj nam čas še kuje:
lahko da taka vihra še prihruje,
da zemlja nas pogoltne, mrtvece izbruhne.

ZDAJ JE JESEN

Ben Jožef

Zdaj je jesen pri nas in mrzlo že piha v obraz.

Drevje je trudno in spušča liste na tla;
polje in gozd se v odejo rumeno odeva —
tiho je vse —

le v temnih razorih še ptica popeva
trudnemu kmetu v slovo in pozdrav,
dekler na večer ob mejah goščav
pesem ne umre.

Zemlja po rožah jesenskih duhti
zadnjikrat, preden jo težka zagrne skrivnost,
zadnjikrat preden vsa trudna zaspi.

Veter ubira ostro strune v vrhovih dreves,
dokler ves truden ne vtihne in v mraku
cipres onemi.

MRTVAŠKA SIRENA

Ivan Čampa

Vi, ki zaklade zbirate
iz bližnjikov krvi,
ki reveže zatirate —
prah boste tudi vi!

(S. Gregorčič: V pepelnični noči.)

Odkar je prišel stari tovarnar Kobler od pogreba svojega najboljšega prijatelja Tomana, kar ni smel več slišati zvonov. Predobro se je zavedal, da bo zdaj nekega dne tudi on prišel na vrsto in da ga od smrti ne bo odrešilo vse njegovo veliko bogastvo, ki si ga je nakopičil v teku svojega dokaj dolgega življenja.

Čeprav si je na vse načine dopovedoval, da zdaj ne sme in ne sme še umreti, ko bo vsak čas dokončana njegova nova tovarna, se je zdrznil vsakokrat, kadar je zaslišal, da zvonijo komu za pogreb. Vedno bolj je čutil, kako mu od tistega dne, ko je do tal pogorela njegova stara tovarna, pešajo moči in kako že zdavnaj več ni tisti podjetni in nezrušljivi Kobler, kot je bil nekdanj. Zvonjenje pa ga je še prav posebno spominjalo tega krutega dejstva, zato mu je bilo tako zoprno, da mu je prizadevalo naravnost telesne bolečine.

»Zvonovi, zvonovi... le čemu, vraga, je treba teh prokletih zvonov!«

Če bi bilo po njegovem, bi si niti ob smrti ne pustil zvoniti. Neizrečeno pa je ljubil glas sirene in najrajši bi bil videl, da bi mu ob smrti tulila samo sirena njegove nove tovarne.

Zvonovi pa so mu bili tudi zoprni radi tega, ker so ga spominjali prenekaterih manjših in večjih grehov.

Ej, kolikokrat je skušal ukaniti vražje zvonove, ko je nalašč premaknil uro v strojnici, da je sirena zatulila zjutraj malo pred sedmo in opoldan nekoliko kasnje kot je zazvonilo, in se je potem jezil nad mežnarji, češ da mu po nepotrebnem razburjajo z nerednim zvonjenjem delavce...

Dà, tedaj ko je stala še njegova stara tovarna, je večkrat ukradel delavcem tako-le po pet minut na dan.

»Saj to se vsakemu posameznemu ne pozna dosti,« si je mislil Kobler. Toda če ima človek sto trideset delavcev v tovarni in dela vsak pet minut dalj kot je plačan, narede le-ti dnevno za enega ali dva delavca več... In to prinese skozi dolga leta lepe denarce.

Tako je delal Kobler tedaj, ko je stala še njegova stara tekstilarna, tako bo delal — vsaj v glavi je nosil ta sklep — tudi tedaj, ko bo začela obratovati njegova nova, na najmodernejši način urejena tovarna.

Redkokdaj pa je pomislil Kobler, da so te kratke minute, ki jih je kradel delavcem, drobcene kapljice krvi in da je denar, ki si ga je naredil iz teh kapljic, krvav.

»Kamen do kamna — palača!« je dejal tedaj in če je prav natanko premislil, je zraslo njegovo velikansko premoženje samo iz takih-le majhnih goljufij, s katerimi pa ni po njegovem mišljenju nikogar oškodoval.

»Kdor zna, pa zna!« je bil ponosen sam nase in je krotil svojo kosmato vest, ki ga je včasih le požgalkala v prsih.

»Pa naj še drugi delajo tako! Saj bi lahko, samo preleni so! Bogat postane lahko prav vsak človek, ki ima količkaj pameti,« je sam sebe in svoje početje često opravičeval.

Že potem, ko ni nekega dne več vstal iz postelje, a je še vedno trdno upal, da v najkrajšem času ozdravi, je često po več ur skozi okno zrl na svojo novo tovarno, ki je rasla tam, kjer je nekdanj stala njegova staromodna fabrika.

Že pred koliko leti je sanjal o tej novi zgradbi, toda vedno se mu je zdelo, da ima še premalo na kupu, da bi podrl staro tovarno in začel zidati drugo.

Lani pa se mu je sreča tako čudno nasmejala, da sam ni vedel, kako je prišlo. Ni si mogel kaj, da ne bi vedno znova premišljeval tiste čudne zgodbe, katere glavni junak je bil on, za kar pa razen njega nihče ni vedel.

Bilo je tedaj, ko ga je tako premamil pohlep po denarju, da je delavstvu ponovno znižal že itak nizke plače in da se je to začelo upirati. Nekega dne so prišli k njemu delavski zaupniki, ki so zahtevali izboljšanje neznosnega stanja, on pa se z njimi sploh ni maral pogajati, temveč je zagrozil, da jim bo plače še bolj znižal, kajti presiti da so, zato se upirajo. Sicer pa: kdor ni zadovoljen, lahko odide, če ima kam.

Prav tedaj pa, ko je dobil neko veliko naročilo, ki je bilo zelo nujno, je delavstvo stopilo v stavko. Zdaj ga je pa zares začelo nekoliko skrbeti, kaj bo, če ob pravem času ne odpošlje naročenega blaga. Toda stari lisjak, ki se je znašel v vsakem položaju, je tudi to znal obrniti v svojo korist in sicer tako, da se je nad delavstvom kruto maščeval. Porodil se mu je v možganih tak peklenski načrt, ki bi ga sam vrag ne iztuhtal.

»Bomo videli, kdo laže brez koga izhaja: vi brez mene, ali jaz brez vas,« se je sam pri sebi jezil. »Dokazal vam bom, capini, da ne rabim niti vas niti tovarne!« In zvečer, ko ni bilo pri tovarni razen straže nobenega človeka, se je neopazeno približal velikim sodom katrana, ki so stali v nekem zakotku, in — zažgal.

Preden je izbrunil požar, se je neopazeno umaknil v stanovanje in ko je nekaj trenutkov nato pridrvel h goreči stavbi in na videz ves zbehan opazoval požar, se mu je v resnici zdelo neskončno dobro, da se mu je ta »mala igrlica« posrečila.

Tedaj so mu bili zvonovi, ki so obupno klicali na pomoč, kar blagodneči in so se silno ubrano mešali med jok in vpitje ljudi, ki se jim je zdelo, da jim presunljivi glas sirene v tej pozni uri tuli k skorajšnji smrti od gladu...

»Kanalje!« se jim je potihem smejal, »ste mislili, da boste vi mene, pa sem jaz vas! Vam bo lepše stradati zdaj na zimo brez zaslužka, kakor pošteno delati, kajne?«

In potem se je zgodilo docela tako, kot je on pričakoval in bil že naprej vse preračunal: oblastem se niti sanjalo ni, da je on požigalec in so obdolžile stavekajoče delavce. Toda izkazalo se je, da je bilo to domnevanje docela neutemeljeno in tako je ostal vzrok požara nepojasnen. Njemu pa je zavarovalnica morala izplačati ogromno zavarovalnino, s katero je začel graditi novo tovarno, o kateri je tako dolgo sanjal.

In tovarna je rasla iz dneva v dan. Ljudje, ki so bili brez dela, so vsi izstradani komaj čakali, kdaj bo zatulil odrešilni glas sirene.

Ah, ta glas sirene, ki ga zadnje čase nihče ni bolj pogrešal, kakor Kobler sam! Kako neznosno mu je bilo večno zvonjenje, ki ga je slišal skozi zaprta okna vsak trenutek, kljub temu, da ga v resnici nikoder ni bilo...

Bolj kot kdaj prej je želel, da bi sirena spet zatulila in omilila glušeče in moreče zvonjenje. Toda predobro je vedel, da je ne bo nemara slišal nikoli več, kajti zvonjenje, ki so ga bila polna ušesa in prsi, ga je dušilo tako grozno, da je medlel od bolečin. V tem zvonjenju so bile vse tiste male goljufije in veliki zločini, ki jih je zagrešil kdaj v življenju. Zdaj mu ni ves denar, ki ga je imel, mogel pomagati in vedel je, da ga bo moral prepušiti drugim, ki bodo v polepu za njim spet počenjali zločine. O nespametnej, kakršen je bil! —

Prav tisti dan, ko je bila blagoslovitev nove tovarne in je Koblerja nadomestoval pri slavnosti njegov najstarejši sin, je starca namišljeno zvonjenje tako začelo dušiti, da ga je od velike bolesti vrglo pokonci. Zarjul je kot ranjena zver in se onemogel zgrudil med blazine. Tedaj je potihnilo divje zvonjenje in oglasila se je prava pravcata sirena, ki je pa stari Kobler ni več slišal...

Njegov najstarejši sin, ki je nekaj trenutkov nato ves bled priletel od blagoslovitve v sobo, kjer so bili zbrani vsi domači, je zatel na njegovih utnících samo še sled naročila, ki ga pa stavec ni več izgovoril...

SENCE

Fred Karen

Koliko poti je, ki jih prehodimo, koliko stvari je, ki se jih dotaknemo, pa čprav samo z blago mislijo, koliko ljudi je, ki jim vidimo vsaj lice, če že ne duše! Nazadnje pa le pridemo nekam. Mislim, da tudi ob poslednjem velikem času ni človeka, ki bi mu ne tlela prav v kotičku srca majhna želja, za katero bi hotel, da bi se mu izpolnila. In prav zaradi tiste želje menda je tako težko umreti, zaradi tega malega, svetu prikritega hrepenenja, ki ga nosi vsak v drugi obliki v zlato skrinjico s sedmimi pečati zaprtega in se še ob poslednjem dihu boji, da mu ga kdo ne bi ukradel.

*

Sedel je na trdi bolniški postelji in nepremično brez misli zrl v drobno zajedo železnega okova v oknu. Nekje se je svetlikala zvezda izza temnega oblaka. Bila je daleč, a njemu se je zdelo, da bi jo z roko dosegel. Zažvenkljali so kaguljčki trojke, vprežene pred sani, ki so brzele nekam v nedogled po brezkraini sibirski planjavi. Bleda luč daljne žarnice se je lomila na zadnji steni celice. V mrtvaškem miru se je spomnil pisatelja, ki je dejal, da so tri reči najlepše od vsega Gospodovega stvarjenja: peščene azijske puščave, divjajoče v ritmu monzuma, puščava razburkanega brezkrainega morja in z lučjo obsijana snežna puščava. Vprašujoča misel je vstala v njem: »Mar res ni lepše stvari?« »Ej, je!« je zazvenelo in misel je ugasnila. Topo je zrl v zarezo na okviru in nekaj čudnega je stopalo vanj in delalo telo svinčeno težko. V sladki utrujenosti je zaprl oči. Režeč obraz Satira se je izmaličil pred njim, satansko se zakrohotal in izginil. Ostala je vdolbina na železu in blede, lomeča se luč na steni se mu je zajedala v možgane in ga omotila, da se ni mogel ganiti. Trudne so mu počivale dlani na kolenih. Z neznanskim gromom se je začela lomiti zemlja, stene okrog njega so pokale, snežne plasti so se izpremenile v morje, ki je metalo valove do samih nebes, zvezde so padale in zaplavale v temni gmoti, ki je bolj in bolj zakrivala sliko. Sedel je in topo zrl v železni okvir. Nastala je tema, a se hipno osvetlila kot najlepši dan. Od nekod se je izmaličila podoba. Gledal jo je, krikniti je hotel, planiti k njej, jo objeti in poljubiti, a ni mogel. Solza se mu je utrnila in divji krik je zazvenel v njem: »Mati!« Gledal jo je, resno in togo, kot da je vstala iz groba. Gubica pri gubici je bila na trudnem čelu in vsaka je klicala: »Ti si jo zarezal!« Hotel je poklekčiti in skeniti roke: »Mati, odpusti!« »Odpuščeno ti je,« so zašepetale materine ustne, »odpuščeno ti je in svoj blagoslov ti dajem.« Podoba se je sklonila nadenj, blag poljub je začutil na čelu in v srcu mir.

Podoba je izginila, tema se je izobličila v cvetoča drevesa, zrastle so zlata žitna polja, bistra voda je zbrzela s snežnih planin. Preko Grintovca in Brane je zavela hladna sapa in mu napajala telo z novo, nepoznano močjo. Iz stolpa cerkvice na gričku je zadonel večerni ave. Ta ave je vstal v njem, širil se in rastel, zajemal ga vsega, prepojil ga z blaženostjo, ga dvigal do samih nebes. Veliki ave je zavrisnil v njem. Ave, pozdravljena, zemlja slovenska, ti biser, posoda nerazkritih lepot — ave! Ves se dajem tebi, lepa zemljica slovenska, lepša kot brhko dekle z gorenjskimi nageljni! Pozdravljena, zlata pšenična polja, klas se vam ziblje v dihu, ki veje od Triglava. Pozdravljene, slovenske planine, vaša lepota je kot planšarjev vrisk v pomladno jutro. Pozdravljeni vi trudni, ki hitite h Kraljici na Brezje prosit moči! Pozdravljene matere, ki ste nam rodile toliko Petrov Klepcev in Martinov Krpanov, pozdravljeni sinovi in hčere, pozdravljene!

Črn zastor je padel preko vsega in mu zamoril sladke misli. Srce mu je izpolnil obup. Glava mu je sunkoma padla na prsi, udarila ob nekaj trdega. Kapljice

temnordeče krvi so mu spolzele preko čela na lice in se družile z majhnim potočkom solza. Nekaj pekočega je vstalo v njem, slepilo mu pogled, mu stiskalo grlo, telo napajalo s smrtno utrujenostjo. V temo se je zarezal črn okvir, čez podobo je bila razstrta bleda megla, kopicila in redčila zopet, dokler je ni neviden dih odpihal.

Prikazal se je obraz dekleta, nasmejan in vendar resen, brezstrastno vabeč in tih, le v očeh je bil že davno ugasel soj. Okvir je zardel v ognju in v plamenu je vstalo: Tvoja Minka. Bolj in bolj je gorela slika, nazadnje je ostalo le prgišče pepela. Omotičen je dvignil roko k čelu, kodri so se lepili na kri. Hladen znoj mu je orosil sence, žila mu je udarjala, da je koža nabrekla. Sunkoma se je vzpel, telo mu je zagorelo, z eno roko se je krčevito oprijel nečesa, z drugo zgrabil za levo stran. Kot blaznežu so mu izstopile oči in zaplamtele v bled odsev na steni. Zopet je videl mater, videl zemljo slovensko, videl dekle, a preko vsega je bil razlit božji dih. Nekaj kot krik mu je bruhnilo iz prsi: »Mar sanjam? Mati, zemlja draga, dekle in čez vse Bog?« Kolena so mu klecnila, padel je na hladen cement, jok neznane bolečine mu je izpolnil dušo in skozi železne rešetke ga je obsevala daljna luč.

*

Tako je umrl človek brez sveče in blagoslova, človek, ki so mu bili edini ideali: mati, rodna zemlja, dekle in preko vsega Bog. Prevelika ljubezen mu je bila obsojda in konec. Še danes imajo v Kirovsku knjigo vojnih ujetnikov, kjer je vpisan pod redno številko 1114.

PISMO

Ben Jožef

*Kaj že odhajaš, sestra, zdoma
prijaznega in hočeš v tujino?
tako si mi pisala, da spoznal sem
v pismu (saj o tem ni dvoma),
da'boš v tujini s srčno bolečino.*

*Čez tri dni, praviš, se bo on poročil!
Kako naj Ti odgovorim, da ne bi
še globlje ranil Ti srce ubogo
in kaj naj jaz odgovorim nato,
ko vem, da mlada si želiš samo,
da Te puste pri miru in skončáš
to igro in prevzameš novo vlogo.*

*Ne bom odpiral Tvojih srčnih ran
in še govoril Ti ne bom premnogo,
le eno Ti želim, da srečno
tam v tistem kraju majsko sonce
popije zadnjo solzo Tebi z lic.*

*Saj nisi sama s svojo bolečino.
S Teboj je drugih mnogo, več kot mnogo
za svojo srečo jočejo edino —*

*Ko bo pomlad pri nas najvišje vzklila,
se, draga, boš gotovo povrnila,
tedaj bom z lic Ti zadnjo žalost zmil.*

TISTE NOČI...

Francè Kunstelj

*Ko priplavajo tiste noči,
tako čiste in svete,
v škrlatu in srebru spočete,
ljubezni in milosti polne
za vse, ki nosimo duše bolne;
ko zgine iz mene greha mráz
in zazrem pred seboj sam božji obraz,
o, tedaj bi se dvignil,*

*nebo in zemljo bi poljubil
in kradel lepoto
tistih noči
za mračne dni
in prosil Dobroto,
naj mi odpusti,
če greh bi se rodil.*

NAŠA FANTOVSKA SOBA

Jan

Ko sem onega dne enkrat stopil v društveno sobo naših fantov (ni važno, v katerem kraju je to bilo), mi je kar sapo zaprlo. Kaj mislite, za kaj? Poslušajte!

Ko sem vstopil — pri tem bi kmalu telebnil, ker nisem takoj opazil, da deska na pragu prosi za zasluženi pokoj — sem bil v trenutku takšen, kakor da bi Bog ve, koliko časa pešočil po prašnih cestah. Okno je bilo namreč odprto. Tudi šipe so bile razbite, razen dveh. Nastal je prepih. Preprečiti ga, je bila velika umetnost. Nič ne pomaga zapirati okna, ko so pa oknice skoro brez šip. Vrat tudi nisem mogel tako hitro zapreti, ker sem moral najprej namestiti kljuko, ki mi je pri odpiranju ostala v roki. Da je medtem prepih do dobra opravil svoje, si lahko mislite!

Ko sem se končno le rešil iz tega neprijetnega položaja, sem se začel razgledovati. Hodil sem po sobi. Pri tem sem moral ves čas gledati na tla, da se nisem spodtaknil. Vse sem opazil na tleh, samo sosednega Tinčka ne, o katerem gre glas po deželi, da naletiš nanj, kamorkoli stopi tvoja noga. Na mizi sem opazil kup časopisov. Ker sem ravnokar prihajal s potovanja, sem jih hotel malo pregledati. Vzel sem si stol, ga očedil s krpo prahu — za železno, zarjavelo pečjo se je nahajal cel kup umazanih krp — ter sedel. Resk! In že sem bil na tleh. Stol se je namreč sesedel. No, pri tem sem s čelom poljubil nekaj, čemer naj bi se reklo omara. Kot spomin na ta poljub, sem dobil na čelo bulo.

Dragi fantje, v taki sobi, kakor sem jo tu opisal, je vsako delovanje, ki naj rodi uspehe, popolnoma izključeno. Zapomnite si, da je vaša soba ogledalo vašega okusa, izobrazbe, verno ogledalo vašega zmisla za red. Zato na delo, da uredimo ognjišča naše prosvete.

Da ne bi imeli denarja, da si kupite potrebnih šip? Eh, tega mi nikar ne pripovedujte! Vsak da samo en dinarček, pa bo okno zopet zdravo in celo. Vstavil jih bo v oknice kak vaš tovariš, ki je mizar. Ravno tako je s kljuko na vratih. V gozdu si narežete brezovine in iz nje napravite metlo. Potem pa pometite vse čike, sadne odpadke, papirčke, blato itd. Nato pa

še krpo v roke, da izgine zadnja sled prahu. Pazite dobro na to, da bodo stene vedno čiste in bele. Apno je mnogo cenejše, kot pa si mislite.

Ko ste iztrebili nesnago, tekmuje, kdo bi sobo lepše uredil! Tu naj vam dam samo nekaj navodil.

Pazite, kako bode razporedili po stenah križ in slike. Razpelo mora priti na najvidnejše mesto. Okoli njega razporedite slike naših velikih mož, ki so se borili za katoliška načela. Po ostalih stenah razporedite pokrajinske slike in fotografije. Kričeče, neokusno in neumetniško barvane pokrajinske slike ne spadajo v fantovske sobe, prav tako tudi ne take, ki nimajo s slovensko zemljo in z značajem slovenskega naroda nič skupnega. S takimi slikami v ropotarnico! V nobeni fantovski sobi naj bi ne manjkalo slik, ki so barvane na steklo. Te slike imajo veliko zgodovinsko vrednost ne samo radi starosti, temveč tudi radi tega, ker jih je slikal naš narodni slikar. Sploh se trudite, da bo vaša soba majhen muzej!

Omara naj bo primerna vaši sobi ter vašim potrebam! Ne stavljajte je v bližini vhoda! Tu ne ovira samo izhoda in vhoda, temveč je izpostavljena tudi kvaru. Za božjo voljo vas prosim, pazite, da bo miza duša sobe! Okrog nje sedite, se pogovarjate, čitate, poslušate predavanja. Polomljeni stoli seveda ne spadajo v fantovsko sobo. Če stolov ne premorete, si lahko sami napravite klopi. Z napisi (katere vam bo prav lično izdelal gospod kaplan, če ga bode prosili) opozorite kadilce in druge, da ne bodo metali čikov in drugih odpadkov po tleh, ampak v to svrhu namenjene posode. Tudi drugih napisov, ki sploh opozarjajo na čistočo in higijeno, ne sme manjkati v sobi. Prav tako bi bili potrebni napisi z izreki naših velikih mož. Toda glejte, da radi okusnosti ne bode s takimi napisi prelepili kar celih sten.

Vse te stvari — razen morda slik, katere že deloma imate — si lahko napravite sami; ali pa jih dobite za take malenkostne zneske, da ni opravičila, če bi jih prihodnjič, ko pridem k vam, ne našel na svojem mestu. Težja je stvar s pečjo. Težite, da si postavite v sobo kmečko peč. Ta poživi domačnost in je kramljanje ob njej mnogo prijetnejše. Seveda za enkrat tega ne zmorete. Napravite zbirko za kmečko peč! V dveh letih jo lahko imate. Če pa imate sedaj železno pečico, potem pač posvetite tudi njej več pažnje! Vsak mesec enkrat jo namažite z grafitom, katerega dobite za en dinar v najbližji trgovini. Ta količina vam bode zadostovala za vso zimo.

Pri vsem tem seveda predpostavljam, da ste v prosveti in kulturi že toliko napredovali, da se zavedate, da se pisanje po stenah in po pohištvu, prav tako tudi rezljanje pohištva ne spodobi. Sploh naj vam bo načelo: »Snaga in red vzdržujeta svet« vodnik v vsem vašem življenju.

V okusno opremljeni in snažni sobi so sestanki mnogo prijetnejši. Tudi obisk vaših večerov bo neverjetno porasel. Pesem bo vedno vesela in molitev prisrčna. Zato fantje, na delo! Očistite svoje sobe, iztrebite vso tujo navlako! Tekmuje med seboj!

IZOBRAZBA KMEČKEGA LJUDSTVA

Dragi Tone!

Nerad govori človek o raznih nevšečnostih in težavah, ki nas tarejo in peste iz dneva v dan. Zato si tudi midva v teh mesecih, ko je bilo največ dela, nisva pisala. Važnejše je delo!

Delati je treba. Za velike reči je treba tudi veliko podrobnega, navidez malenkostnega dela. Tudi v kmečkem vprašanju je tako. Za kulturni in gospodarski podvig naše vasi bo treba veliko podrobnega in vztrajnega dela. Tega pa se premnogi »prosvetitelji« naroda boje. Gospoda je vajena, da je pri polni mizi in ob čaši dobrega vina polna navdušenja za narodni blagor. Ko pa spuhti vino iz njih, se izkadi iz njih tudi navdušenje za delo med narodom. Da bi pa stopili h kmetu, ki mu živinče hira in ga podučili, kako naj ga zdravi, da bi stopili v zasmrajeno bajto in pomagali bolnim, da bi stopili med reven, sestradan, strgan narod, to je zanje preveč, to je »prenizko« delo.

So prilike, ko je ta prosvitljena gospoda polna obljub, kaže veliko zanimanje za kmečko stvar, ko jim je vsak hlapec »brat«, ko stopijo celo v podrto bajto in betežnega starca nalože na auto, da jim odda svoj glas. Kmalu pa na vse pozabijo, sučejo se v družbi tistih, ki narod pesté, gulijo, celo pretepajo. Toda kmet ni tepec in si vsako stvar dobro zapomni. Zato tudi zija med vaškimi »visokimi sloji« in kmeti prepad in je mnogim ali pa večini izobražencev vas kazenska kolonija. Kadar se bodo ti ljudje resnično približali kmetu, z njim živeli, spoštovali njegove navade, takrat bo kmet to gospodo vzljubil in se ji zaupal. Če danes vaški učitelj »Boga moli« v hosti in na hribu, med tem ko ga kmet v cerkvi, če danes ovaja oblasti kmečkega fanta, ki je zvečer zavriskal, ko je šel iz društva, če danes vaški »visoki sloji« po sodnijah krivo pričajo proti tistim, ki jih prav za prav rede, je po vsem tem jasno, da kmet od teh ljudi nima kaj pričakovati in je boljše, da se jih z lojterskim vozom ogne.

Dragi Tone, če hočemo sebi dobro, ne zanašajmo se na druge, ampak sami delajmo in z delom si skušajmo pomagati! So tudi med izobraženci ljudje, ki so z nami v veselih in težkih urah. Toda, kako malo jih je spričo jate »jare gospode«. Ker pa jih je premalo in ker kaplan in župnik tudi ne zmoreta vsega, moramo sami vzgojiti fantov in mož, bodočih gospodarjev, ki bodo znali izkoristiti vsako priliko, da pomagajo kmečkemu človeku in ga dvignejo iz nevednosti.

Neznanje je najdražja reč na svetu. Zato mora kmečki fant izkoristiti vsako priliko, da si obogati svoje splošno in strokovno znanje. Naletiva pa pri tem na drugo vprašanje: tudi šola stane, kje je zato dobiti denar?

Tukaj, dragi Tone, bova danes obstala. Mi že imamo svojo šolo, saj imamo svoja prosvetna društva, ki jih sami vzdržujemo in za našo prosveto tudi lepe denarje plačamo.

Ali pa ta prosveta danes odgovarja zahtevam in potrebam časa? Ne! Ne odgovarja! Vprašanje, ki nas danes teži, je vprašanje naših duš in vprašanje kruha. Rešite naše duše, dajte nam kruha!, kličejo danes mali ljudje in kmetje.

Materializem, ki uči, da ni Boga, ni smrti in ni hudiča, ni nebes in ni pekla, ampak je le zemlja in človek in je raj le v tem, kar človek užije, vse drugo pa pekel, razjeda našo vas. Boljševizem razkrajja kmečko občestvo; v umazani brošuri mu pohoto slika kot najvišji cilj človekov, družino kot staroveško tvorbo, ki mora čimprej izginiti, cerkev in duhovščino mu prikazuje kot orodje kapitalizma, kot družbo visokih stremuhov, ki so kmečko rajo razdelili na ovce in kozle, ker čredo je mogoče krotiti in držati v odvisnosti.

Tisti jud, ki je naše domove pognal na boben, ki naše ljudi v fabrikah izmozgava, tisti jud, ki je ruskega kmeta pregnal v Sibirijo in danes v Rusiji, žitnici Evrope, kruh na karte deli in še to izvoljenim, proletarci pa od lakote umirajo, tisti jud bo našega kmeta in delavca osvobodil! Kaj še!

Ne, nas ne zanima v prvi vrsti, kakšni so Islandski ledeniki, tudi ne kakšna cesta pelje na Veliki Klek, tudi ne, kako žive Kitajci. Nam povejte pred vsem, kdo ima prav, ali boljševik, ki mu pravite jud in komunist, ali duhovnik, ki mu pravijo žakelj in mežnar. To nam povejte, saj vidite, da kmečki fantje, ki v tovarno pridejo, vero izgube, razsodnosti nimajo in hujskačem nasedajo.

To nam povejte, ali naj poslušamo Rim ali Moskvo, saj mnogi pravijo, da imata oba prav. Mi še verjemo, da so naše duše podoba božja, mi še verjemo v Boga. Če vam je kaj do naših duš, rešite nam duše! Ne pošiljajte med nas ljudi, ki nam bodo v lepih skioptičnih slikah tuji svet prikazovali, ampak pošljite nam ljudi, ki nam bodo povedali, kdo in kakšen je komunist, kaj hoče komunist, ker nas, ki malo pogodrnjamo, že vaška gospoda s »komunisti« ozmerja, župnik pa v skrbeh, ker resnični komunisti naše fante zapeljujejo in puntajo. Povejte nam, ali je krščanstvo zmožno, da reši svet, povejte nam, kaj in kako naj delamo, da tovarna naših sinov in hčera ne bo pogubila.

Prosvetne domove imamo, odre imamo, knjižnice imamo, brati znamo. Toda kljub temu naš dom propada, revščina nas teži, kruha nam manjka. Komunist meče med nas brošure, v katerih nam obljublja zemljo, oproščenje davkov. Ne verjamemo, da bo to storil, kar obljublja, toda, kdor je lačen, je že obljube vesel. Naučite nas, kako bomo iz te skope zemlje stisnili večji in boljši pridelek, kje in kako si bomo trg poiskali, da bomo saj iz gozda kakšen božjak iztisnili. Cele srenje stradajo, ker ni dela, ni zaslužka, pa žive sredi neizmernega bogastva, sredi prekrasnih gozdov.

Naši fantje v tovarnah umirajo, ceste se z brezposelnimi polnijo, na kmetijah pa manjka delovnih ljudi. Za krompir in ječmen, za drva in repo denarja ne dobiš, denarja pa kmet nima. Vse hiti v tovarne, k financarjem, med policaje in orožnike. Trda je ta služba, toda na starost si preskrbljen;

še delavcu obetajo penzijo in če zbolí, mu bolniška blagajna hrano izplača. Kdo bo še šel za kmečkega hlapca, ko bo vendar na stara leta moral od hiše do hiše prosjačit in ga bodo župani poganjali iz občine v občino.

Pošljite med nas ljudi, ki nas bodo učili zemljo izboljšavati, ki nas bodo poučili o trgovini, ki nas bodo jezikov naučili, da si bomo sami brez mešetarjev kupcev poiskali. Pomagajte nam vzgojiti ljudi, ki bodo dobri župani, ki bodo vsem današnjim nalogam kos, ki bodo imeli srce za delavca in bodo v mejah zakona znali krotiti pohlep fabrikantov. Naučite nas postaviti spoznavati, saj imamo sodnike, toda ni tožnikov, zato so pa krivice.

Pomagajte nam vzgojiti ljudi, ki bodo tudi na najvišjih mestih in v parlamentarnih zastopstvih znali zastopati svoj stan, da bo o kmečkih stvareh tudi kmečki človek soodločal.

Izsolajte nas, da bomo složno skupaj državi, da bomo tudi kmečki hlapci in posli vsaj toliko zaščiteni in preskrbljeni, kot so fabriški delavci.

Dragi Tone, take so danes potrebe in zahteve kmečkega človeka, to je klic naših fantov. Tudi Ti se moraš med nje uvrstiti in zastaviti vse svoje sile, da se to, kar hočete, tudi izvrši. To je delo naše prosvete. Če bo to izvršila, potem je izvršila svojo nalogo.

Z željo, da bi do tega skoraj prišlo, Te pozdravlja

Tvoj brat
Francé.

MRAK NAD VASJO

Povest. Spisal *Ivan Čampa*. Nadaljevanje.

XI. SREČANJE SREDI NOČI

Prvo soboto v oktobru se je zelo pozno vračal France ves razigran domov. Jutri bi se morala vršiti otvoritev dvorane in ni si mogel kaj, da ne bi še potem, ko se je zdelo, da je že vse pripravljeno in so dekleta in fantje, ki so po skušnji za otvoritveno predstavo, pomagali urejati še zadnje stvari, že zdavnaj odšli, je on še vedno stikal po dvorani in se ogledoval okrog, če je vse v redu.

Ponovno je pogledal luči na odru in zastor, če je vse v redu, popravil je še to in ono in se kar ni mogel ločiti od dvorane. Nehote se mu je vsiljevala misel, da je to njegovo delo in da ima največ pri njej govoriti.

Bil je na višku svoje sreče in zdelo se mu je, da mu ni bilo še nikdar tako dobro in mehko pri duši kot nocoj, ko je bil sam, čisto sam v tem velikem prostoru in je v grobni tišini premišljeval vse dogodke zadnjih dveh let. Kar v glavo mu ni hotelo, da kljub vsemu nasilju nasprotniki niso mogli uničiti tega, kar bi bili radi, temveč se jim je godilo prav tako kot junaku v pravljici, ki je sekal zmaju glave, pa je na mestu odsekane zrasla vedno nova, toliko grozovitejša in večja, in junak zmaja ni mogel pokončati.

Ko je potem korakal mimo Mrškove hiše, je veselo žvižgal in se čutil tako močnega, da bi bil premečnil svet iz tečajev.

Pomilovalno se je ozrl v hišo in pomislil, da spi sedaj v njej njihov največji nasprotnik in ga še v sanjah grize, da kljub vsem grozodejstvom, ki jih prizadeva od dne do dne, ne more uničiti tega, kar stoji trdno in bo stalo vedno trdnejše.

»Da«, si je mislil France, »s tem jih bomo popolnoma razorožili.«

In prvič po dolgem času je zavriskal sredi vasi na ves glas, da se je razleglo od hiše do hiše v nočno tišino. Na neki način je moral dati zadoščenje svojemu navdušenju. Saj se je bal, da bi mu sicer razgnalo srce, ki mu je z vso silo plalo v prsih.

Ko je šel mimo beča, se mu je zazdelo, da na voglu Škelarjeve hiše nekdo stoji.

»Vasovalec Tinetove sestre,« je pomislil France.

Zastavil je korak, ali v noči ni mogel razločiti, kdo naj bi bila postava, zato je hotel tiho naprej.

»Dober večer, France!« ga je pozdravil neznanec.

»Bog daj! Kaj si vendar ti Tine? I kaj pa počneš v tej pozni uri pred hišo?«

»E, spati ne morem. Moral sem priti malo na hlad. Tako mi je bilo vroče v postelji kot ob kresu.« Ni hotel povedati, da je prišel prav zato ven, ker je slišal Tineta. »Pa ne bi malo sedel? Pomenila bi se kaj!«

»Rad, čeprav je že tako pozno,« je dejal France. »Kaj pa je kaj novega?«

Tinetu se je zdelo, da govori France tako, kot bi vedel, kaj mu hoče povedati. Bilo mu je radi tega nekoliko nerodno, kajti o vsej stvari je mislil začeti tako po ovinkih.

»E, novega! Kaj naj bo novega! Zmeraj eno in isto. Ne vem, kako bi ti povedal. Dolgčas, z eno besedo.«

»Tako?« se je navidez začudil France. »Pri nas se pa o čem takem že zdavnaj ni slišalo!«

France ni slutil, kaj mu je mislil Tine povedati, zato je bil toliko živahnejši.

»Veš, pri nas se pa dela na vse pretege. Kar poglej, kaj smo naredili to leto, ko tebe ni!«

France ni mislil govoriti prav nič očitajoče, ali povedal je tako, da je v Tinetovih ušesih zvenelo skoraj žaljivo.

»Seveda, saj vidim.«

Samo to je lahko spravil iz sebe in ni mogel prikriti, kako mu je hudo, da ga ni zraven.

»In če bi bilo šlo vse lepo, bi bili naredili lahko še več.«

»Verjamem!«

Potem sta nekaj časa oba molčala. Nato je začel Tine:

»France, povej mi odkrito, ali si mi še prijatelj, tako kot si mi bil nekdaj?«

»Prav tako!«

»Pa si kaj hud, da sem naredil tak razdor med fanti?«

»Prav nič! Saj prav za prav nobenega razdora naredil nisi. Tisto je bila samo iskra, ki je padla na smodnik. Brez tistega bi najbrž tudi jutrnjega dneva ne bilo.«

»Kaj pa vsi tisti fantje, ki sem ti jih odtujil?«

»Nič jih nisi odtujil. Bila je zanje dobra šola. Prepričan sem bil, da se bodo vrnili in v resnici se jih je že več kot polovico, čeprav ti za to ne veš. Tudi nastopilo jih bo jutri nekaj.«

Tineta je kar vrglo v zrak, da se je vzravnal pred Francetom kot sveča.

»Pa je to mogoče?«

»Seveda je, če je pa res. In prepričan sem, da bodo prišli še drugi in z njimi tudi — ti.«

France je gledal, kakšen vtisk bodo naredile te besede na prijatelja, ki je bil prav za prav njegov nasprotnik. Skušal je zaslediti izraz na njegovem obrazu, pa ni bilo mogoče, ker se v temi ni razločevala nobena poteza.

»Tako sem potem takem ostal sam, preden sem se zavedel!« je vzdihnil Tine sam zase.

»Podoba je, Tine. Pa naj ti za to nikar ne bo hudo! Fantje samo čakajo, kdaj se boš prikazal v dvorani.«

»In če bi me nikdar več ne bilo?«

»Škoda bi se zdelo vsem, verjemi, da!«

Zdaj ni bilo za Tineta nobenega dvoma več. Dvojni občutek je imel v tem trenutku v svoji duši: da je sam, sam kot poveljnik brez vojakov, ki so mu ušli tako da sam ni vedel, kdaj, drugo pa je bil občutek neke sproščenosti in zdelo se mu je, kot bi se mu odvalilo težko breme z ramen.

Rad bi bil izvedel še marsikaj, toda France ga ni pustil. Kot da bi bil trdno prepričan, da je Tine spet stari Tine, mu je dejal:

»Saj se bomo jutri videli v dvorani, kajneda?«

»Bomo!« je pritrdil Tine.

Kmalu potem sta se poslovila, tako kot se poslavljajo ljudje, ki se pogovarjajo v temi in nenadoma opazijo, da so si čudovito blizu ...

*

Drugo jutro je že ob prvem svitanju vstala zora in se razcvitala na nebu kot ogromna krvavo rdeča vrtnica.

»Dež bo!« so dejali ljudje, ki so se odpravljali k prvi maši. »Zora gori!«

»Škoda, če se bo vreme skazilo ravno za danes, ko pripravljajo tako slavnost,« je rekel nekdo.

Kar vse je bilo v nekem prazniškem razpoloženju. Tako se je zdelo vsem, ki so šli k maši in gledali visoke mlaje na vasi in pred cerkvijo, kakor da bi imel Kramarjev gospod spet novo mašo.

Že okrog devetih so se začeli zbirati ljudje. Od vseh strani so prihajali. Tudi tujci: Dolinci, Gorniki, Jezerčani, Ložani, Potočani in Hribovci. Od vsepovsod so prišli, da pokažejo svojo zavest in pripomorejo k slovesnosti dneva. Saj se kaj takega vendar ne godi vsak dan, zato je prišel vsak, če je količkar mogel.

Jutro se je razsončilo v krasen dan, ki ga zjutraj nihče ni pričakoval. Fantom in dekletom, ki so prihajali na kolesih in peš, so se žarila lica od veselja in razpoloženosti.

»Danes pa nas bo, danes!«

»Prav res, da. — Saj je prav!« —

Mršek je slonel na oknu in v spalni srajci gledal na živo reko, ki se je valila proti cerkvi. Lepo je bilo videti z njegovega okna vso to množico, ki ji človek ni mogel videti konca. Toda Mršek danes ni imel oči za lepoto in veličastnost. Pust in mrk je slonel na oknu, škrtal z zobmi in stiskal pesti.

Zdaj je vedel, da je popolnoma na tleh. Zastonj so bili vsi njegovi napor in prizadevanja. Kaj ima sedaj od tega? To silno reko ljudi, ki se vali proti cerkvi, da bo pokazala župniku, kako je močan ...

Stiskalo ga je v duši in bal se je, da ga ta veliki val ljudskega navdušenja ne bi pogoltnil, ko se bo zmagoslavno vračal in se oziral v njegovo hišo, češ: pa naredi kaj, če moreš!

Znova je moral stisniti pesti. Nenadoma pa se mu je obraz nakremžil v grozen smeh in dejal je:

»Videli bomo, koliko časa bo vaše navdušenje tako veliko. Še vam jih bom robil, kanalje farške!«

Po cesti pa se je še vedno vila reka in svečano so se oglasili zvonovi kakor za Veliko noč ...

(Konec prihodnjič.)

KNJIGE IN REVIJE

II. Evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani 1935. Spisal Ivan Martelanc, strani 128.

Veličastni in globoki dogodki II. Evharističnega kongresa so v naših srcih pustili neminljive vtise in sledi. Slovenski katoliški človek ne bo nikdar pozabil, kaj pomenijo za njega tisti blagoslovljeni dnevi, ko se je z molitvijo in žrtvami pripravljal na velike kongresne dneve, in ko je v tistih dneh slavil Boga in dokazal kaj in kakšna je slovenska tradicija, kakšna je kultura slovenskega naroda. Kongresni dnevi bodo v slovenski narodni zgodovini ostali zapisani med najvažnejšimi dogodki.

Kakor se človek rad spominja dobrih starih časov, prav tako se z veseljem spominja tudi radostnih dni svojega življenja. Rad o njih premišljuje, govori. In da bi mu vse podrobnosti ne ušle iz spomina, si jih zapiše. Eden to stori v lepi in izbrani besedi, drugi, ki je vajen le motike in pluga pa s trdo roko zapiše v koledar z neokretnimi črkami vesele dogodke iz svojega življenja.

Slehnemu slovenskemu človeku, tudi najpreprostejšemu in najrevnejšemu, ohraniti vesele, pristrčne, globoke in tolažbe polne trenutke Evharističnega kongresa, je namen knjige o II. Evharističnem kongresu.

Pisatelj, ki je dovršil in napisal o tem že ogromno knjigo, je pomislil tudi na slovenskega težaka, ki nima denarja in nima časa za veliko branje. Prav zanj je napisal še posebej drobno knjigo o kongresu. Ni iztrgal posameznih poglavij iz velike knjige, ampak popolnoma znova se je lotil dela in v preprosti, živahni besedi natančno opiše ves kongres.

Na začetku pove, kakšen pomen imajo Evharistični kongresi, kdaj so se pričeli kje in kako so se vršili.

Tudi nas so jugoslovanski škofje povabili, da se Bogu oddolžimo, ga v teh težkih dneh prosimo pomoči in tolažbe. Besede škofov so užgale srca vernih; pričele so se velike priprave za II. evharistični kongres. Ko človek bere te strani, se spomni na tiste dneve, ko smo molili, se žrtvovali, zbirali sredstva, postavljali evharistične križe, sekali mlaje, pripravljali narodne noše, romali v Ljubljano.

Marija z Brezj je prišla na kongres. Njo spremljamo v duhu še enkrat na tisti veličastni romarski poti, ko so jo verni slovenski ljudje, stari in mladi, zdravi in betežni, navdušeno pozdravljali in se klanjali. Človek znova uživa, ko bere te strani.

Ko je romala Marija v Ljubljano, se je od druge strani vozil v kongresno mesto papežev namestnik, kardinal legat. Slovesna je bila ta pot, polna prisrčnih srečanj.

Ko bereš, kako so se naši najmlajši pripravljali na velike trenutke in kako so te veličastne trenutke doživljali ob kongresnih dneh, si znova ganjen, kakor tisto pomadno jutro, ko si s solznimi očmi gledal kako Evharistični Kralj prihaja med najmlajše, da se v njihovih srcih naseli in jih nikdar ne zapusti.

Lep je spomin na kresne noči. Toda še vse lepši je spomin na tisto noč, ko nas je 40.000 mož in fantov, s prižganimi bakljami, gorečo molitvijo in navdušeno pesmijo, spremljalo živega Boga na naš Stadion. Utrujeni od pota in dela in pozne ure, nismo opazili vsega, kar se je to noč godilo. Pisatelj nam verno in resno opiše to noč.

Naslednji dan smo zborovali. Vse nas je prešinjala ena sama volja: Kristusa v zasebno in javno življenje.

In nastopil je tisti veliki dan 30. junija. O, koliko nepozabnih vtisov, o koliko trenutkov, ki nam ostanejo do smrti v spominu. Slovesna sv. maša na Stadionu. Kdo naj premeri morje milosti, ki je tekla z daritvenega oltarja? Tisti, ki je doživljal si more le skromno predstavljati. Kardinalov govor. Petje. Slavnostno zborovanje.

Popoldanska procesija. Ali bomo še kdaj v življenju doživeli kaj takega? Lahko bi rekli s Simeonom: »Zdaj, Gospod, odpusti svojega hlapca.«

V lepi besedi nam pisatelj še enkrat prikaže vse te nepozabne prizore. Tenkočuten je, nič ne pove, kar bi razodevalo zgolj opazovalca, ne pove, kakor bi pripovedoval radovedni Ljubljčan, ki je z okna gledal slovesno procesijo. Ne! Tako pripoveduje, kakor si to doživljal, Ti brat moj, ki to bereš! poln spoštovanja, globokih, pobožnih občutkov, v zbranosti in resnosti. Še in še bi bral te strani.

Tudi Ljubljana sama, ki je drugače, kaj malo povezana s tradicijo slovenskega človeka, se je te dni uklonila volji in čustvu našega človeka in sijajno pokazala, kaj je slovenska tradicija, kaj je prava slovenska kultura. O, da bi Ljubljana vedno bila in ostala taka.

In še nismo pri kraju. Še v Stično poro-
mamo, da se zahvalimo Bogu za velike mi-
losti tistih velikih dni, ki smo jih pred le-
tom doživljali in Bog ve, če jih še bomo.

Vidiš, dragi slovenski fant, taka je ta knjiga. Ni to pisanje zavoljo pisanja. Duš-
na paša je zate, da se pogosto spomniš
lepih dni, tistih trdnih sklepov, ki si jih
tiste dni napravil. Samo malo sem Ti po-
vedal, kakšna je ta knjiga. To je branje,
ki donaša sadove. Zato, fant moj, sezi po
knjigi! Za 15.— Din jo dobiš pri Misijon-
ski tiskarni v Grobljah. In če Ti je pisana
beseda le še preučena, Ti bodo lepe podobe,
ki jih je 114 na 128 straneh, pomagale,
da boš knjigo s pridom prebiral. P. F.

»MI MLADI BORCI«. *Stanovski tednik
za slovensko dijaštvo.*

Devet številčk drobnega lista leži pred
nami, pa na teh 36 straneh je toliko žive in
prepričevalne resnice, zapisane tako prese-
netljivo naravnost in tako odločno, da mo-
ramo v fantovskem glasilu na ta novi ted-
nik opozoriti.

To je list dijaške skupine Slovenske Ka-
toliške akcije in je prvi znanilec nove dobe
v slovenski katoliški organizirani skupno-
sti. Do takih ali sličnih listov bodo morale
priti še druge stanovske skupine, organi-
zirane v KA, da bodo z uspehom vršile
svojo nalogo.

Po vsebini je list zelo sodoben in obrav-
nava pretežno socialno vprašanje, poroča o
dogodkih v Španiji in vzrokih zanje, o
Kominterni in ruskem komunizmu, razčle-
nja organizacijo KA in njeno posebno ob-
liko v belgijskem žosizmu, vmes pa z živo
in odkrito besedo razkriva zmote nekaterih
slovenskih organizacij (JSZ), bavi se s
stanovskimi vprašanji slovenskega študen-
ta, prinaša kratke načelne sestavke (o zlu
razdiralne kritike, o doslednosti, o popu-
ščanju, o »krščanskem socializmu«, hierar-
hiji, avtoriteti, stavkah): toliko aktualnih
problemov ni pri nas načel še noben list
in se njih reševanja ni lotila še nobena

organizacija. Fantom pogum, za nas pa
velja: naročajmo list: »Mi mladi borci«
(uprava Ljubljana, Streliška 12/II) in po-
snemajmo svoje mlade prijatelje pri svo-
jem delu. Mc.

MILANT VALANT, KRŠČANSKA
STROKOVNA ORGANIZACIJA. (*Delav-
ska knjižnica zv. 1*). Ljubljana (*Zveza
združenih delavcev*) 1936. Strani 72.

To je drobna knjižica, ki pa obravnava
važno sodobno vprašanje, ki je zlasti v
zadnjem času postalo pri nas kaj pereče.

Glavni pomen knjižice je v jasnosti, s
katero obravnava delavsko strokovno orga-
nizacijo katoličanov. Mnogo jih je, ki v
tem oziru radi šepajo na desno in levo, ki
iščejo rešitve v skupni fronti velikega pro-
letarskega gibanja; naša knjižica pove ja-
sno in odločno, da je prava in zdrava pot
le v krščanskem socialnem nauku, kakor
ga prinašata v zadnjem času okrožnici Re-
rum novarum in Quadragesimo anno. Ob
teh smernicah zametava avtor gospodarski
liberalizem, zavrača vse razredne smeri
(socializem, marksizem, komunizem), od-
klanja avtoritarno ureditev družbe in sa-
movlado posameznih stanov ter se jasno
priključuje nazoru, da je rešitev problema
v poklicno-stanovski ureditvi družbe in go-
spodarstva ob spoštovanju avtoritete.

Pisatelj se bavi tudi s konkretnimi raz-
merami med nami samimi, posebej v Ju-
goslovanski strokovni zvezi. Za to naj nave-
demo in postavimo te dve trditvi drugo ob
drugo. »Ogenj«, poluradno glasilo JSZ, je
zapisal nekoč: »Krščanski socializem pozna
samo eno: socialistično prepričanje. Misel,
da je katoličanstvo nezdržljivo s sociali-
zmom, je čudovito zasterala. Mi smo mne-
nja, da ne more biti dober in pravi kato-
ličan tisti, ki ni socialist.« O tem je v Qua-
dragesimo anno razsodil pozneje sv. oče ta-
kole: »Religiozni, krščanski socializem so
protislovni izrazi. Nihče ne more biti dober
katoličan in obenem pravi socialist.«

»Kres« je o tem vprašanju prvi pisal
jasno in odločno. Veseli nas, da je naša
zdrava misel rasla in danes našla izraza
tudi v posebni delavski organizaciji (*Zve-
za združenih delavcev*), ki ji hoče ta knji-
žica biti za uvod v delo in smer zanje. Kdor
se za socialno vprašanje zanima, ne bo mo-
gel mimo nje. J.

krsto; zavila sta Ricka v rjuho in ga položila med trde deske. Vse to se je zgodilo v veliki, temni šupi. Dve svetilki sta motno plapolali, naokoli pa so stali vsi žanji in strmeli v početje obeh tesarjev.

Ko je bilo delo konačno, je stari Tremmel zmolil tri očenaša in vero, vsi, ki so bili poleg, so odgovarjali.

Wies ni vzdržal, splazil se je v najtemnejši kot, si zakril obraz z rokami in zaihtel; jokal je, da se je smilil vsem, še tako grobim in brezčutnim fantom.

Lz pregraje so vzeli Ricka v nahrbtnik in ga preiskali; Kraunwel je prešel tenar in perilo; k nahrbtniku so privezali še njegovo orodje in vse skupaj položili k steni.

Veliki hlapec je prinesel Wiesu Quélinovo pisemce, da bi ga oddal pastoru in županu; še tisto noč se je Wies odpeljal na mrtvaškem vozu po temni, neznanji cesti v oddaljeno vas. Sedel je ob krsti in zamišljen zrl v zvezdnato nebo.

Pokrajina je pokojno počivala, prepejana z modro meglico; Wiesu je bilo tako čudno pri srcu in zdelo se mu je, da bodo po tej dolgi, mrtvaški poti prispeli na drug svet ali kamorkoli v strahotno zemljo, kjer ne bo nobenega človeka. Njegova duša je bila še vedno žalostna radi nepričakovane nesreče. »Fant je moral priti tako daleč, da je tu umrl, da bo pokopan v neprijazni, tuji zemlji brez spremstva svojih dragih domačih.«

Se pred sončnim vzhodom so se pripeljali po poljski stezi med zorečimi drevesi v vas. Voznik je nesel k županu Quélinovo pismo in pričevalo. Župan je napisal dovoljenje in odkazal prostor na pokopališču, kamor naj polože Rickovo truplo.

Potem so se odpeljali k cerkvi. Morali so čakati pred zaprtimi vrati, dokler ni slednjic prišel župnik, ki je ob krsti zmolil molitve za ranjke in potem so prenesli Ricka na pokopališče. Star grobar je izkopal tam pod lipami globoko jamo in voznik mu je pomagal, da je spustil krsto vanjo.

Bilo je končano. Voz je brez bremena zdrdral zopet proti domu; Rick pa je ležal pri cerkvi, za vedno pokopan v tuji vasi, ki je ni videl nikoli v svojem življenju.

Wies se je brez besede lotil spet dela. Nihče ga ni vprašal, kako je bilo pri pogrebu.

»Pozabili so že na fanta,« je mislil.

Vsi so bili veseli zgolj tega, da se je sonce umirilo in zato shladilo nebo ter označje; in veliko žitno polje je bilo že skoraj požeto.

»Hej, fantje, tam zgoraj je že konec,« je zavpil veliki Kraunwel.

Vsi so stali na prstih in stegovali vratove, da bi videli preko žita do

tja, kjer je bilo v resnici videti konec in je rasla že trava.

Veselja so vriskali, ko so zagledali dolgo pričakovano znamenje, ki je pomenilo konec napornega dela; krepkeje so zamahnili s kosami, da bi končali v nekaj urah.

Čez nekaj dni je ležal na strnišču zadnji pšenični klas in zadnja bilka je bila povezana v snope. Zravnali so žanji izmučene hrbte, si z gollimi rokami otrli pot z obrazov in pregledovali svoje delo. Neskončno polje je ležalo golo pred njimi in kopice so stale na dolgo in široko v dvojnih vrstah. Vse skupaj je bilo podobno ogromnemu vojaškemu taborišču.

Zvečer so slavili svoj veliki praznik in ga preživeli nad vse veselo. Plesali so in na ves glas prepevali domače pesmi; ko je bilo že pozno, so se vračali z daljnega polja, preko njihovih potnih in razvnelih teles je lil krvavi sij ugašajočega sonca. Podobni so bili do smrti izmučenim velikonom, ki se vračajo iz velike bitke. Visoko nad glavami so vihteli lesketajoče kose in vriskali iz polnih grl svojo zmagovalno pesem:

»Požeto je, požeto je, prelepo zlato žito vse!«

Ko so prišli na pristavo, so bili lačni. V velikih zalogajih so se najedli mesa, spili so mnogo žganja in se zleknilli naokoli po slami, da bi udobneje pili. Dvigali so visoko svoje čaše in peli pesem o svoji zmagi, da je na široko odmevalo:

»Požeto je, požeto je, prelepo zlato žito vse.«

Tako je mimil ves večer, dokler se končno v mesečini niso več poznali med seboj in pospali so brez moči in zavesti.

Wies se ni dotaknil pijače in niti enkrat se ni zasmejal med njimi; sedel je v temnem kotu in samotno sanjaril ter mislil na Ricka.

Naslednjega dne so delali še na istem polju, skladali so požeto žito v velike kopice. Suhe snope so dvigali s tal, jih razvezovali in podajali iz rok v roko do tja, kjer so jih zlagali v krogu drug na drugega, da se je okrogli kup vedno višal in zrasel v mogočen slamnat stolp. Kupi so ostali drug ob drugem v štirih dolgih vrstah kot dvojna cesta, ki je vodila s polja na pristavo.

Sedaj je šlo delo veselo iz rok; v lahkih zamahih so se igrali s snopi na vilah, ki so drug za drugim frčali vedno višje prav na vrh skladišča.

Zvečer so spet proslavljali svojo zmago, počivali pa so ob nedeljskih popoldnevih kot doslej. Žanji so hodili okoli, plesali po taktu Rommeleroeve harmonike ali pa so v trumah šli v vaško gostilno.

Wies ni bil več tisti kot včasih. Najraje je ostajal sam doma, ko so vsi drugi odšli. Kot nekdanj Rick, je

sedaj on čutil neutешljivo hrepenenje po domu, rad bi bil že v svoji domači vasi.

Lotevala se ga je čudna potrtost v tuji deželi in hotel je oditi, oditi proč od tu. Mislil je le na odhod in nič drugega ni videl in ne slišal.

Vse ga je vznevoljilo in mrzil je počenjanje svojih tovarišev. Izmučen je bil in odveč mu je bila neizprosna vročina. Ljudje so mu bili odveč, hodili so mu v opreko; njegovi tovariši so bili tako brezčutni, grobi in nihče ga ni vprašal po njegovi boli. Všeč mu je bilo, da so ob nedeljah vsi odšli in je mogel imeti sam zase veliko, zapuščeno dvorišče.

Potikal se je naokoli vsake nedelje in iskal nekoga, ki ga ni mogel najti; nekoga, s katerim bi se pogovoril o svoji bolečini, o skrbeh in o hrepenenju po domu; — toda Ricka ni bilo več in žive duše ni bilo, ki bi ji lahko potožil svoje gorje.

Velika pristava, na kateri je sicer kar gomazelo ljudi, je bila ob nedeljah podobna izumrlemu svetu; vse življenje in vrvenje je počivalo v pokojnem snu. Živina je polglasno hrzala in mukala v hlevu, konji so brez prestanka pozvanjali z verigali, ki so drsele po luknjah v žlebovih. Včasih se je nekeje v daljavi premaknil človek, ki je tiho zrl predse in opravljal svoje delo, ne da bi kdaj pogledal kvišku. Semtertja so se odprla vrata, druge so se s hruščem in truščem zopet zaprla.

Proti večeru se je stemnilo, kot bi se bližala nevihta, Wies je v tem sivem mraku do bolečine občutil svoje gorje. Plazil in vlačil se je vzdolž ob hlevih in se pritažil daleč, v temnem seniku. Tu je ležal in strmel v temo.

Dolgo časa ni bilo ničesar čuti, ko pa se je naslajal ob spominu na domače ognjišče in se veselil ropotanja kuhinjske posode, dolgih zimskih večerov za pečjo, je zaslíhal v sosednjem seniku star, nosljajoč glas, ki je počasi zamolklo pel:

Da kislica ozeleni, to v maju se zgodi,

ko kmet se krohota na glas, odmeva tja v deveto vas: Proč z zeljem in korenjem zdaj, prišel je mladi mesec maj! Na mizo maslo in krompir, če vzame nas kar koj hudir. Kuku, kuku, pomlad je tu, oj, kmetič hej, le orji, sej. Oj, rompompom, oj rom — — — — —

Wies je zadrževal sapo, se pritažil in napeto prisluhnil; srce mu je burno utripalo in začutil je, kako je zavriskalo. Kakor v sanjah je bil spet doma, in sedaj sedi na Menkmanovi pristavi, ob Bellovem ognjišču, kjer se pečejo štruklji za božič za novo leto. Zunaj je sedaj gotovo že tema ko v rogu in trda zima je že. Kako lepo je pozimi! (Dalje.)

Vabila za priveditve naročite

v Misijanski tiskarni Groblje - Domžale

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

L J U B L J A N A

MIKLOŠIČEVA CESTA 6 (v lastni palači)

OBRESTUJE HRANILNE VLOGE PO
NAJUDGODNEJŠI OBRESTNI MERI

NOVE VLOGE:

VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE OBRESTUJE PO 3%

Domača slovenska zavarovalnica je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti

Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.